

Last Man Standing: samuraj på villovägar

Den nu aktuella actionfilmen *Last Man Standing*, som är en parafra på Akira Kurosawas samurajfilm *Yojimbo*, när inga konstnärliga höjder men är en rätt hygglig film, skriver Erik Hedling.

En intressant inslag på biografrepertoaren just nu är Walter Hills västern/gangsterfilm *Last Man Standing*. Intressant därför att filmen parafraiserar, eller är en re-make av Akira Kurosawas samurajfilm *Yojimbo* (1961), åtminstone för undertryckt en av filmhistoriens allra mest konstnärligt fulländade skapelser.

Aktuell film

I Kurosawas film, i sin tur kallad på en blandning av Carlo Goldonis 1700-talspjäs *Servo di due padrone* och George Stevens västernklassiker *Mannen från vidder* (1954), låt en herrelös samuraj sig inhyras av båda sidorna i ett gangkrig mot bakgrund av det då sonderfallande, post-feodala Japan.

Scennärvaro

Samurajen spelades med oeffenhärlig scennärvaro av Toshiro Mifune; hans ondskefulla antagonist av Kurosawas andre favoritaktör, Tatsuya Nakadai.

Slutuppörelsen med Mifunes gestalt plotsligt uppenbarande sig i ett dammoln, utmanande ett tjugotal man, är oförglömlig. För att avvapna sin revolverbevapnade motståndare kastar samurajen en kniv i dennes handled, innan han med sin överlägsna svärdskonst detroniserar skurkarna. Som ironisk betraktelse över mänsklig ondska saknar *Yojimbo* motsvarigheter.

Ändå drogs filmen bort från distribution i västvärlden efter endast några år. Det italienska spaghetti-västernfenomenet fick sin första världssuccé med just en ny version av *Yojimbo*, nu under beteckningen *For en handfull dollar* (Sergio Leone, 1964). Det första producenterna gjorde var att lägga sig till med rättigheterna till *Yojimbo*, för att på så sätt undvika konkurrens.

Ironisk distans

I rollen som mannen utan namn grundlade Clint Eastwood sitt världsräkte. Hans ironiskt distanserade framtoning, den känslotomma blicken och stenansiktet blev ett slags tabula rasa på vilket den upproriska 60-talspubliken tilläts projicera alla tänkbara meningar.

Eastwood, som blev en ikon för tidens trendestetik, och filmen i sig innebar en dekonstruktion av västernmyten, ett post-modernistiskt angrepp på hela den amerikanska kulturen som i förläng-

Yojimbo i tjugotalsdräkt. I George Hills *Last Man Standing* gestaltar Bruce Willis en whiskybeskänkt pistolvirtuos som spelar ut ondskans krafter mot varandra. Med sin våldsladdade, apokalyptiska vision bidrar filmen till genomgående tendenser i dagens amerikanska actionfilm: den dystopiska samhällssynen, självreferensen och bilden av ett genomruttet Amerika.

ningen skulle kunna påstås ha lett till västernfilmens fall i Vietnamkrigets efterdyningar på 1970-talet. (Det bör omnämnas att även islänningen Hrafn Gunnlaugsson givit sitt bidrag till Kurosawas berättelse genom sin remake i isländsk sagomiljö, *Korpen flyger från 1984*).

Så har då amerikanen Walter Hill utkommit med en ny version, vilket nappeligen är ägnat att förväna eftersom Hill verkat i den amerikanska filmtradition – särskilt i form av läromästaren Sam Peckinpah – som tagit djupa intryck av Kurosawa och samurajfilmen.

Habil och kontroversiell

Hill har tidigare gjort sig känd som habil actionregissör, till exempel i den kontroversiella *The Warriors* (1979), västernfilmen *The Long Riders* (1980) och nu senast med *Geronimo: An American Legend* (1993), en film som lite anmärkningsvärt avvek från den västernrenässans som präglade filmindustrin i svallvågorna av den amerikanska segern i kriget mot Irak (att västernfilmen tematiskt är intimt förknippad med amerikansk utrikespolitik har övertygande påvisats av kulturhistorikern Richard Slotkin i *Gunfighter Nation* från 1992).

Hills *Geronimo* var en film som gick emot den allmänna strömmen av hyllningar till pionjärandans ideal. Att Hill därefter valde *Yojimbo*, en film som per definition nedbygger invanda föreställningar kring

krig och ära, är därför av visst ideologisk signifikans, även om *Last Man Standing* inte helt och hållet kan hänföras till västerngenren.

Miljön är visserligen ett uttorkat och dammig Texas och musikillustrationerna spetsade med Ry Cooders slidegitarr, men tiden är tjugotal och den konkreta sociala bakgrunden förbudstidens, det vill säga en genremässig hybrid mellan västern och gangstertill.

Willis ingen Mifune

Bruce Willis gestaltar en whiskybeskänkt pistolvirtuos som precis som i *Yojimbo* spelar ut ondskans krafter mot varandra. Han är hyfsad i rollen, utan att lyckas infänga Mifunes briljanta lakonismer eller för den delen Eastwoods klassiska replik när han före den första duellen uppmanar begravningsentreprenören att iordningställa två kistor.

Riktigt duktiga skådespelare finns emellertid även i Hills film, som till exempel David Patrick Kelly som skurken Doyle, en repris på Kellys suveräna insats i Hills *The Warriors*. Att Christopher Walken är en utmärkt karaktärsaktör visste vi sedan tidigare, utan att han för den skull här lyckas prestera något särskilt originellt porträtt av skurken.

Med sin apokalyptiska vision, och våldsamma handlingssekvenser, bidrar *Last Man Standing* till genomgående tendenser i andra amerikanska genrer idag, särskilt

thrillern eller actionfilmen: den dystopiska samhällssynen, självreferensen (som vore livet självt en film) och bilden av ett genomruttet Amerika.

Clint Eastwoods ironiskt distanserade framtoning, den känslotomma blicken och stenansiktet blev ett slags tabula rasa på vilket den upproriska 60-talspubliken tilläts projicera alla tänkbara meningar.

Rent konstnärligt är den inte särskilt bra, illustrerat av till exempel den taffliga slutduell som förblir fjärran från Kurosawas ödesmättade dödsdödan. Hill stryker till exempel det sublima greppet med kastkniven, vilket i och för sig inte är så konstigt eftersom han redan tidigare citerat det i slutuppörelsen i *The Warriors*.

Om man istället för *Last Man Standing* önskar en fulländad filmupplevelse, köp brittiska Connaisseurs videoutgåva av *Yojimbo* i videofilmformat för en hundralapp. Bättre torde det inte kunna bli.

ERIK HEDLING

Ställ krav i charken!

Allt fler livsmedelsbutiker runt om i Sverige har återinfört någon form av manuell betjäning bakom chark- och delikatessdiskarna. Ett minst sagt lovligt initiativ eftersom det är betydligt roligare att handla i lösvikt med betjäning av en levande varelse istället för att plocka till sig inplastade och vacuumförpackade varor.

Matkultur

Vad som nu återstår att göra för alla dem som insett att betjäning höjer kvaliteten och köpstimulansen är att utbilda personalen. För tyvärr är det lite så och så med kunskapen bland dem som skär korv, skinka och ost. Och för att det skall bli riktigt bra krävs nog också att handlaren själv blir lite mindre sniken.

Hur kan det komma sig att alla parmesanbitar som ligger färdigskurna alltid är kantbitar? Vart tog resten av parmesanosten vägen?

Alltför ofta har det hänt mig att den skinka jag vill köpa ligger i disken i form av en torr snott och en stor osuren skinka. Jag beställer 12 skivor och biträdet sträcker sig mot snotten. Tack, tack, men den vill jag inte ha. Var snäll och skär upp av den nya skinkan istället.

Så långt allt väl, men sedan skär biträdet bort någon centimeter av skinkans kant och lägger den i skärmaskinen.

Stopp där! Jag vill inte ha tolv halvtorra bitar från kanten. Jag vill att skinkan först delas på mitten och att den sedan skärs upp i fina, saftiga skivor. Visst, ibland går det, fast ofta får jag veta att "så gör vi inte här". Och oavsett vilket, borde ju detta sätt att skära skinka vara en standard och inte ett undantag.

Felskurna ostar

Ostarna som ligger i affärernas diskar är inte sällan skurna på helt fel sätt. En del dessorstostar har dessutom för länge sedan passerat mognadsgränsen, mer säljs fortfarande som "perfekt mogna". Och hur kan det komma sig att alla parmesanbitar som ligger färdigskurna alltid är kantbitar? Vart tog resten av parmesanosten vägen?

Och så har jag alltid undra över varför hälsovårdsmyndigheterna slår alla köksmästare som blandar grönsaker och kött i samma kyl på fingrarna, men tydligen helt struntar i att det var och varannan köttisk ligger sallad, apelsiner och annat kraf som dekoration? Är bakterier snällare på ICA, Konsum och Hemköp?

ENRICO BARIL